

них злочинів, а саме — суспільно небезпечного діяння, що полягає в ухиленні. У свою чергу відмінною ознакою вважається наявність різних спеціальних суб'єктів — військовослужбовця та призовника або особи офіцерського складу, яка призивається на військову службу відповідно (Там само. С. 76).

Насамкінець слід зазначити, що означені проблемні питання кваліфікації військових злочинів є лише одними з великої кількості тих, що наразі мають місце в теорії та практиці застосування кримінального права. Мова йде про специфіку кваліфікації злочинів за елементами складів злочинів, закінчених та незакінчених злочинів, злочинів, вчинених у співучасті, а також про особливості кваліфікації повторності, сукупності та рецидиву злочинів тощо. Саме тому у зв'язку з наявністю низки дискусійних питань, великої кількості військових злочинів, їх підвищеної суспільної небезпеки, наявності значної кількості проблем, що виникають під час їх кваліфікації, що надалі дуже часто призводять до судових помилок та загалом ускладнюють реалізацію завдання щодо здійснення правоохоронної діяльності Державного бюро розслідувань надзвичайно важливим на нашу думку є необхідність проведення подальшого комплексного спеціального дослідження означених проблем.

Мирошниченко Ю. Б.

слідчий Першого слідчого відділу Слідчого управління
Територіального управління Державного бюро розслідувань,
розташованого у місті Мелітополі

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ НЕВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ ЗЛОЧИНУ

Відповідно до ч. 1 ст. 382 Кримінального кодексу України (далі — КК України), кримінально караним є умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню.

Як вказує Огнев'юк Г. З., обов'язковість рішення суду виступає невід'ємним елементом сучасної демократичної держави. Виконання судового рішення є проявом того реального рівня захисту прав свобод та інтересів особи, який може забезпечити держава. Саме тому увага до цього питання прикута як серед науковців, так і серед практиків. Не меншою мірою це питання стосується усіх пересічних громадян,

які стикаються з порушеннями своїх прав та потребують їх дієвого захисту (Огнев'юк Г. З. Обов'язковість рішення суду як складова принципу правової визначеності / Г. З. Огнев'юк // Часопис Київського університету права. — 2015. — № 2. — С. 171–175 (с. 171).

За своєю конструкцією аналізований склад злочину сконструйований як формальний та вважається закінченим при невиконанні вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, з моменту закінчення строку, відведеного на виконання відповідного судового акта, а при перешкодженні виконанню вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, — з моменту вчинення дій, що перешкоджають державному виконавцю або іншим особам, уповноваженим на виконання відповідного судового акта, виконати його (Луганський В. І. Деякі проблемні аспекти притягнення до кримінальної відповідальності за умисне невиконання судового рішення / В. І. Луганський // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. — 2011. — № 3. — С. 233–239 (с. 234–235).

На практиці слід приділяти значну увагу правильності кваліфікації при притягнення особи до відповідальності за невиконання судового рішення. Тому актуальним є питання відмежування злочину, передбаченого ст. 382 КК України від суміжних складів злочинів.

Так, наприклад, можлива конкуренція між невиконанням судового рішення (ст. 382 КК України) та злісним ухиленням від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК України), а також злісним ухиленням від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів) (ст. 164 КК України).

Спільною ознакою зазначених складів злочинів є ознака об'єктивної (способи ухилення від виконання рішення суду, а зокрема: приховування місця роботи, місця проживання, майна, на яке необхідно звернути стягнення тощо) та суб'єктивної (вина у формі прямого умислу: винна особа усвідомлює обов'язковість виконання рішення суду і покладення на неї такої відповідальності, однак ігнорує необхідність дотримання вимог судового припису активними діями або через свою пасивну поведінку) сторони складу злочинів (Богонюк Г. І. Кримінально-правова характеристика невиконання судового рішення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Богонюк Галина Іванівна; Львів. держ. ун-т внутр. справ. — Львів, 2016. — 201 с. (с. 135).

У вказаному випадку можемо констатувати, що наявне конкурсування загальної (ст. 382 КК України) та спеціальних норм (ст.ст. 164, 165 КК України) кримінального права.

Подолання конкуренції загальної і спеціальної норми при кваліфікації злочину в кримінальному праві відбувається на підставі ви-

користання правила пріоритету спеціальної норми. Так, в узагальненні Верховного Суду України судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності злочинів (статті 32, 33, 35 Кримінального кодексу України) від 01.12.2008 вказується, що у випадках конкуренції між загальною та спеціальною нормами суди застосовують загальне правило: якщо злочин одночасно передбачений загальною і спеціальною нормами, то сукупність злочинів відсутня, і застосуванню підлягає спеціальна норма, яка найбільшою мірою відображає специфіку та особливості такого злочинного діяння (Портнов А. В. Конкуренція і колізія норм права: співвідношення понять / А. В. Портнов, О. В. Москалюк // Часопис Академії адвокатури України. — 2012. — № 15. — С. 68–73 (с. 71).

Окрім перелічених вище суміжних складів злочинів, при кваліфікації невиконання судового рішення може виникнути конкуренція зі статтями, що передбачають кримінальну відповідальність за наступні злочини: незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації (ст. 388 КК України); ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК України); умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389–1 КК України); ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390 КК України). Дані статті, так як і аналізовані попередні, є спеціальними по відношенню до загальної — невиконання судового рішення (ст. 382 КК України), а тому при кваліфікації злочину буде підлягати застосуванню саме спеціальна норма.

Як зазначається у теорії кримінального права, практичне значення розмежування складів злочинів не зводиться лише до з'ясування змісту спільних та відмінних ознак порівнюваних складів злочинів. Воно спрямоване на те, щоб застосувати саме ту норму, яка передбачає відповідальність за вчинення посягання (Брич Л. П. Співвідношення складів військових злочинів зі складами злочинів, що мають з ними тотожні за змістом ознаки / Л. П. Брич // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2011. — Вип. 54. — С. 323–334 (с. 325).

Таким чином, можемо прийти до висновку, що при кваліфікації невиконання судового рішення слід звертати увагу, яка саме стаття Особливої частини КК України найбільш точно відображає специфіку та особливості такого злочинного діяння. І у разі відсутності спеціальних складів злочину, слід використовувати загальний — невиконання судових рішень (ст. 382 КК України).